

mgr Ewa Laskowska, LL.M.

Streszczenie rozprawy doktorskiej „Model ochrony prawnoautorskiej na tle procesu europeizacji prawa prywatnego”

napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Ryszarda Markiewicza

promotor pomocniczy: dr Sybilla Stanisławska-Kłoc

Przygotowana rozprawa doktorska na temat „Model ochrony prawnoautorskiej na tle procesu europeizacji prawa prywatnego” stanowi ocenę polskich i europejskich instytucji prawnych, które odnoszą się do zakresu i zasad odpowiedzialności prawnoautorskiej. Przedmiotem rozważań był opis oraz ocena koncepcji systemu ochrony prawnoautorskiej w kontekście kolejnych regulacji europejskich oraz orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zakładał on weryfikację teoretycznych modeli ochrony dobra niematerialnego: systemu ochrony dobra osobistego, prawa podmiotowego, modelu własnościowego, koncepcji monopolu prawnego oraz ochrony deliktowej. W pracy podjęta została również próba odpowiedzi na pytanie o ekonomiczne uzasadnienie i kwalifikację polskiego systemu ochrony prawa autorskiego (jako modelu absolutnego lub stymulującego twórczość), a także ocena realizacji założeń koncepcyjnych (w kontekście systemu dualistycznego i monistycznego) i ustrojowych prawa autorskiego (w odniesieniu do ustawy zasadniczej oraz norm prawa unijnego pierwotnego i pochodnego).

Całość podzielona została na trzy zasadnicze części. Pierwsza poświęcona została opisowi teoretycznych i koncepcyjnych założeń prawa autorskiego. Rozdział otwierający dotyczy ekonomicznych podstaw prawa na dobrach niematerialnych oraz postulatów szkoły ekonomicznej analizy prawa co do kształtu regulacji prawa autorskiego (rozdział II). Następnie, przedmiotem rozważań są założenia koncepcyjne modelu ochrony prawnoautorskiej (rozdział III): począwszy od systemu kontynentalnego (rozwiązania dualistycznego i monistycznego, wraz z przykładowymi regulacjami prawnoautorskimi) przez zasady systemu anglosaskiego (systemu copyright), opierającego się pierwotnie na braku implementacji konstrukcji ochrony praw osobistych autorskich. Kolejny rozdział odnosi się do zasad ustrojowych prawa autorskiego: w pierwszej kolejności rozważania dotyczą norm prawa pierwotnego Unii Europejskiej, w tym podstaw kompetencyjnych do stanowienia regulacji prawnych w zakresie prawa autorskiego, następnie zaś oceny rozwiązań prawa pochodnego (dyrektyw unijnych). Zestawienie to kończy przedstawienie wyników analizy orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w odniesieniu do ochrony prawnoautorskiej na płaszczyźnie europejskiej. Część pierwszą rozprawy zamyka analiza regulacji konstytucyjnej oraz próba odpowiedzi na pytanie w sporze o kwalifikację ochrony majątkowych praw autorskich jako „własności” lub „innych praw majątkowych” w rozumieniu art. 64 Konstytucji, wraz z zestawieniem i oceną orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz wypowiedzi doktryny prawniczej.

Część druga rozprawy doktorskiej stanowi analizę dogmatycznoprawną instytucji prawa autorskiego w kontekście ochrony prawnoautorskiej. Pierwszym rozważanym zagadnieniem jest kwestia rozpoczęcia i zakończenia ochrony prawnoautorskiej (przyznania uprawnień, rozdział V). Następnie, zgodnie z chronologią ustawy, analiza odnosi się do praw osobistych (rozdział VI), zgodnie z następującym schematem: podmiot uprawniony, przedmiot ochrony (treść uprawnień) oraz zasady i zakres odpowiedzialności w razie naruszenia. W tym miejscu, szczególną uwagę poświęcono analizie treści autorskiego dobra osobistego (rozdział VI.4) oraz praw osobistych (rozdziały VI.5 i VI.6), które rzutować musiały na zasady i zakres

odpowiedzialności prawnoautorskiej. Analiza naruszenia praw osobistych również podzielona została na trzy podrozdziały: w odniesieniu do naruszenia bezpośredniego, pośredniego oraz zagrożenia naruszeniem praw osobistych (rozdział VI.7). Rozważania zakończone są opisem katalogu roszczeń oraz strony podmiotowej naruszenia. Według podobnego schematu przebiega również analiza w odniesieniu do autorskich praw majątkowych (rozdział VII): podmiot uprawniony, treść uprawnień majątkowych oraz przesłanki i zakres odpowiedzialności w razie naruszenia. Szczególną uwagę poświęcono ocenie treści praw autorskich majątkowych w kontekście instytucji właścicielskich (oraz próbie odpowiedzi na pytanie o implementację modelu własnościowego do prawa autorskiego) oraz zestawieniu zasad i przesłanek odpowiedzialności prawnoautorskiej z zasadami odpowiedzialności deliktowej. Przedmiotem rozważań jest również wprowadzona instytucja ochrony (skutecznych) zabezpieczeń technicznych w kontekście treści uprawnień majątkowych oraz zasad odpowiedzialności sprawcy (art. 79 ust. 5 ustawy).

Trzecia część rozprawy doktorskiej stanowi ocenę zestawienia wniosków z pierwszej i drugiej części oraz konkluzje, odnoszące się do poszczególnych właściwości modelu ochrony prawnoautorskiej. Przede wszystkim, na podstawie dokonanej analizy dogmatycznoprawnej weryfikowana jest kwalifikacja modelu ochrony prawnoautorskiej w kontekście założeń ekonomicznych, koncepcyjnych (systemu dualistycznego) oraz ustrojowych (systemu europejskiego i konstytucyjnego). Następnie, w odniesieniu do poglądów teoretycznoprawnych doktryny prawniczej, dokonywana jest ocena w kontekście tzw. modelu ochrony uniwersalnej prawa autorskiego. Dwa kolejne podrozdziały odnoszą się z kolei do analizy dogmatycznoprawnej ochrony praw osobistych i majątkowych w kontekście pytań i wątpliwości ich kwalifikacji w systemie prawa cywilnego (ochrony dobra osobistego oraz modelu monopolu prawnego lub instytucji prawa własności). Opracowanie zamyka podsumowanie i ocena końcowa modelu ochrony prawnoautorskiej jako „*modelu ochrony prawa na dobrach niematerialnych*” wraz z wnioskami de lege ferenda.

Elastowski